

Yleiset kommentit

Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto ry (myöhemmin Vihreät nuoret) pitää selonteon tavoitteita koulutustason nostosta ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden purkamisesta erittäin onnistuneina. Vihreät nuoret näkevät **hyvänä sitoutumisen oppivelvollisuuden laajentamiseen** sekä toisen asteen kehittämiseen sekä sitoutumista Korkeakoulutuksen visio 2030 tavoitteeseen puolen ikäluokan korkeakouluttamisesta. Erityisesti osoitamme kiitosta maahanmuuttajien aliedustuksen, sukupuolittuneiden koulutusalojen sekä koulutuksen periytyvyyden sekä kansainvälisyyden tunnistamiseen koulutusjärjestelmässämme.

Selonteossa viitataan väestön ikääntymiseen ja sen taloudellisiin vaikutuksiin, ja osaamistason noston tärkeyttä perustellaan nimenomaan talouspohjan muutoksella. Koulutus vastaa edellä mainittuihin, mutta sen perimmäinen tarkoitus on tuottaa uutta tietoa, kehittää niin yksilöä kuin ihmiskuntaa, sekä pitää yllä sosiaalista oikeudenmukaisuutta.

Vihreät nuoret kiittävät konkreettisista keinoista rahoituksen turvaamiseen sekä lisäämiseen perus- ja toisen asteen koulutuksessa. Korkeakoulutuksen osalta vastaavat konkreettiset tavoitteet kuitenkin puuttuvat. Korkeakoulujen vakaa ja politiikkatavoitteista riippumaton perusrahoitus on turvattava konkreettisella ja yksiselitteisellä rahoitusmittarilla. Yliopisto- ja ammattikorkeakouluindeksin kautta tulevia korotuksia ei tule jäädyttää.

Vihreät nuoret kiittää siitä, että sivistyksen merkitys hyvinvoinnin, demokratian ja tasa-arvon pohjana ja sen dynaaminen luonne on huomioitu selonteossa. Sivistyksen kannalta keskeisiä arvoja ovat lisäksi kriittisyys, vastuullisuus ja ekologisuus, joiden tulisi näkyä poikkileikkaavasti koulutusjärjestelmässämme. Selonteossa sivistyksen arvoa on nostettu ansiokkaasti esiin etenkin varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen kohdalla, mutta korkeakoulutusta koskevassa luvussa sivistysnäkökulma on huomattavasti heikompi. Toivomme että sivistys näkyisi selonteossa vahvemmin myös korkeakoulutuksen lähtökohtana.

Luku 3

3.2 TOINEN ASTE

Yleistä toisen asteen kehittämisestä

Vihreät nuoret pitää toisesta asteesta tehtyjä kirjauksia onnistuneina. Kuitenkaan selonteossa ei mainita lainkaan oppisopimuskoulutusta. Perinteisen ammatillisen koulutuksen rinnalla **oppisopimuskoulutus on tarpeellinen vaihtoehto**, jota tulisi kehittää ja myös sen tunnettavuutta pitäisi parantaa.

Lisäksi kiinnitämme huomiota siihen, että digitalisaatiota voidaan hyödyntää koulutuksen saavutettavuuden ja joustavien opintomahdollisuuksien tarjoamiseksi, ja näin mahdollistaa

ajasta ja paikasta riippumattomat opiskelumahdollisuudet. **Digitalisaation lisääminen opinnoissa ei ole itseisarvo.**

Koulutuksen periytyminen sekä siirtymien kehittäminen

On huomioitava, että pelkkä oppivelvollisuuden laajentaminen ei yksin vähennä toisen asteen tutkintojen keskeytyksiä. On lisäksi panostettava laadukkaaseen ja hyvin resursoituun opintojen ohjaukseen sekä tuki- ja mielenterveyspalveluihin.

Kannattamme yleissivistävien opintojen vahvistamista ammatillisessa koulutuksessa. **Hallinnon ja soveltuvin osin opintojen dualimallia voidaan purkaa sekä yhteistyötä oppilaitosten välillä lisätä, mutta tutkinnot on tulevaisuudessakin säilytettävä erillään.** Jotta ammatillisen koulutuksen puolelta on sujuvampaa siirtyä jatko-opintoihin, on tarkasteltava kriittisesti myös opiskelijavalintoja. **Viime vuosina toisen asteen päättötodistuksen tai ylioppilastutkinnon suora painoarvo on kasvanut poliittisella päätöksellä todistusvalinnan myötä.** Yliopistoissa valintakokeen aineisto perustuu yhä useammin lukion oppimäärään, vaikka kaikki hakijat eivät ole lukiota käyneet.

Siirtymissä voidaan purkaa koulutuksen periytyvyyttä tarkastelemalla uudelleen opiskelijavalintoja ja lisäämällä opinto-ohjausta, tutustumista erilaisiin oppialoihin, yleissivistäviä ja jatko-opinnoissa valmiuksia antavia opintoja. Nuorten ja hakijoiden hyvinvointiin ja aitoihin valinnan mahdollisuuksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

3.3. KORKEAKOULUTUS

Yleistä korkeakoulutuksesta

Vihreät nuoret pitää korkeakoulutusta koskevia tavoitteita pääosin onnistuneina. Tahdomme kiittää **tavoitteista korkeakoulutuksen saavutettavuuden lisäämiseksi ja visio 2030 tavoitteen saavuttamisesta resursoituja aloituspaikkoja lisäämällä.** Osaamistason nosto on tärkeää hyvinvointivaltion tulevaisuuden kannalta ja vaatii selonteossa tunnistettuja rahallisia panostuksia.

Julkisesti rahoitettu **maksuton koulutus** varhaiskasvatuksesta aina korkeakoulutukseen asti on yksi suomalaisen hyvinvointivaltion peruskivistä. Jokaiselle tulee tarjota aito mahdollisuus saavuttaa kykyjensä ja motivaationsa mukainen koulutustaso sekä kehittää itseään elinikäisen oppimisen hengessä.

Korkeakoulutuksen tarkoituksena on turvata tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus. Ammattikorkeakoulut- ja yliopistot tarjoaa Suomessa vapaan tieteen pohjalta muodostettua uutta tutkittua tietoa, ja korkeinta akateemista sivistystä. Tutkinto tarjoaa opiskelijalle laaja-alaista ymmärrystä, korkeaa osaamista, sekä perustaidot tutkimuksen tekemiseen. Tutkinnon tulee syventää toisen asteen taitoja aktiivisesta kansalaisuudesta, sekä kriittisestä tiedonhausta ja ajattelusta. **Korkeakoulututkinnon merkitys ei suinkaan siis rajoitu, tai ole koskaan rajoittunut, vain työelämän tarpeisiin.**

Korkeakoulujen rahoitusmalleissa painotetulla tulosperustaisuudella on tavoiteltu tehokkuuden kasvattamista. Kuitenkin vaarana on, että tehokkuuden lisääminen tapahtuu koulutuksen laadun, vaikuttavuuden ja henkilökunnan hyvinvointia heikentäen, mikä on ollut jo osittain nähtävissä. Uudessa vuonna 2021 voimaan tulleessa rahoitusmallissa painotetaan tavoiteajassa valmistumista. Samanaikaisesti korkeakouluopiskelijoita kohtaan kohdistuu muitakin paineita: kehoitetaan kansainvälistymään, kerryttämään työkokemusta ja toimimaan aktiivisina kansalaisina. Tavoiteajassa valmistuminen vaatii täysipäiväistä opiskelua, jolloin esimerkiksi samanaikainen työelämään panostaminen voi osoittautua sekä aikataulullisesti, taloudellisesti että mielenterveyden kannalta ongelmalliseksi.

Tavoiteajassa valmistumisen painottamisen sijaan tulisi korkeakoulujen rahoituksessa panostaa aidosti joustaviin opintoihin ja opiskelupolkuihin, jotka mahdollistaisivat niin yksilöllisen osaamisen kertymisen, mielekkään työnteon kuin vapaaehtoistoiminnankin opintojen aikana. Lisäksi korkeakoulujen rahoitus on turvattava siten, ettei se kannusta korkeakouluja kilpailemaan keskenään, vaan takaa vakaan perusrahoituksen vuosittain. Korkeakoulutuksen niin kutsuttua tehokkuutta ei ole mahdollista parantaa ilman rahoituksen kasvattamista, sillä muutoin koulutuksen laatu heikkenee.

Opiskelijavalinnoista

Siirtymän nopeuttamista on tavoiteltu myös sekä vuonna 2016 käyttöön tulleilla ensikertalaisikiintiöillä, että vuonna 2020 kokonaan käyttöön tulleella todistusvalinnan lisäämisellä. Molempien vaikutuksia on tärkeää seurata. Vuonna 2020 käyttöön otetulla todistusvalintakiintiön kasvattamisessa suurin osa korkeakoulujen opiskelijoista tulee valita todistusvalinnalla. **Yliopistoissa todistusvalinta huomioi ainoastaan ylioppilastodistuksen, mikä on ongelmallista valintojen yhdenvertaisuuden kannalta.** Yhdenvertaisuuden toteutumiseksi ja koulutuksen periytyvyyden vähentämiseksi opiskelijavalinnat tulee tehdä pääsääntöisesti valinta- tai soveltuvuuskokeella tai muiden maksuttomien toisen asteen opintomenestyksestä riippumattomien väylien kautta.

Avoimet korkeakoulut ovat viime aikoina olleet murroksessa, ja avoimien tarjoamia mahdollisuuksia ja ratkaisuja jatkuvaan oppimiseen ja opiskelijavalintaan on selvitetty. Avoimen tulevaisuuden kokonaiskuvaa on selvennettävä. **Mikäli avoimen väylää halutaan kehittää merkittäväksi sisäänottoväyläksi on väylän maksullisuuteen liittyvät haasteet ratkaistava** yhdenvertaisten ja maksuttomien opiskelijavalintojen turvaamiseksi.

Kansainväliset opiskelijat

Vihreistä nuorista on hienoa, että kansainvälisten opiskelijoiden arvo ja merkitys on tunnustettu. **Tavoitteet siitä, että kv-opiskelijoiden osuus kaikista tutkinto-opiskelijoista nousisi 15 prosenttiin ja että 75 prosenttia ulkomaalaisista opiskelijoista työllistyisi Suomeen, ovat kannatettavia.** Kiitämme myös siitä, että kansainvälisten opiskelijoiden jäämistä Suomeen pyritään edistämään. Kansainvälisiä opiskelijoita ei kuitenkaan tulisi katsoa pelkästään työllisyyspolitiikan ja talouskasvun välineinä, vaan yhteiskuntamme kansainvälistyminen on arvo itsessään. **Lukukausimaksut eivät edistä suomalaisen**

koulutuksen houkuttelevuutta, ja ovat ristiriidassa globaalin vastuun kantamisen kanssa.

EU-ETA -alueen ulkopuolisten lukukausimaksuista tulee luopua edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Lukukausimaksujen käyttöönoton jälkeen kansainvälisten opiskelijoiden osuus korkeakouluissa putosi vuonna 2017 eikä ole palautunut ennalleen.

3.9. OPINTOTUKI

Vihreät nuoret pitävät opintotuen kehittämiseen esitettyjä toimenpiteitä yleisesti erittäin onnistuneina. On hyvä että opintotukea ja sen rakennetta tullaan tarkastelemaan osana sosiaaliturvan uudistustyötä. **Opintotukea tulee kehittää asteittain kohti perustuloa,** joka yksilökohtaisena, vastikkeettomana ja riittävän suuruisena kuukausittain maksettavana sosiaaliturvana toisi niin opiskelijoiden toimeentuloon kuin koko sosiaaliturvajärjestelmään joustoa, turvaa ja ennustettavuutta. Opintotuen tulee mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu riippumatta yksilön sosioekonomisesta taustasta tai asuinpaikkakunnasta. Tähän tulee pyrkiä **korottamalla opintorahaa, nostamalla tukikuukausien määrää sekä tarkistamalla tulorajat vuosittain vastaamaan yleistä tulotason kehitystä.** Työn ja opintojen joustavaa yhdistämistä tulee helpottaa. Vihreät nuoret suhtautuu kriittisesti opintotuen lainapainotteisuuteen, mutta näkee opintolainan hyvänä täydentävänä vaihtoehtona. Opintolainan nostaminen ei saa kuitenkaan olla edellytys toimeentulotuen saamiselle.

LUKU 4

Globaali vastuu

Koulutuksella on ratkaiseva rooli globaalin vastuun toteutumisessa ja Suomessa on korkeaa osaamista erityisesti peruskoulutuksen suhteen. **Koulutusvienti ei ole kuitenkaan globaalin vastuun kantamista,** Koulutusvienti on liikevoittoa tavoittelevaa toimintaa, jolloin se on perus toimintaperiaatteeltaan erilaista, eikä sitä tule sekoittaa globaaliin vastuuseen. Mikäli koulutusvientiä korostetaan sen nykyisessä laajuudessa, **olisi tärkeää kiinnittää huomiota myös koulutusviennin eettisiin periaatteisiin.** Suomalaisen koulutuksen nimissä voidaan viedä inklusiivista, sosiaalisesti, ekologisesti sekä taloudellisesti kestävää koulutusta.